

OSTROV BEZ PAMÄTI

YOKO OGAWA

The
2020
International
Booker
Prize

Ljndeni

Finalistka

Ostrov bez pamäti

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Yoko Ogawa
Ostrov bez pamäti – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Ljndeni

OSTROV BEZ PAMÄTI

YOKO OGAWA

**OSTROV
BEZ PAMÄTI**

Ljndeni

1

Občas si kladiem otázku, čo zmizlo ako prvé – z tých mnohých vecí, ktoré z ostrova odstránili.

„Kedysi dávno, to si ešte nebola na svete, tu bývalo veľa vecí,“ hovorievala mi mama, keď som bola ešte malá. „Priesvitné, voňavé... ľahulinké, žiarivé... úžasné veci, aké si ani nevieš predstaviť.

„Škoda, že ľudia, ktorí tu žijú, si takéto nádherné predmety nedokázali uchovať v srdci a v mysli, ale tak to na tomto ostrove chodí. Všetko postupne mizne. Onedlho to sama uvidíš,“ dodala. „Niečo ti zmizne zo života.“

„Je to strašidelné?“ spýtala som sa, lebo som odrazu zneróznela.

„Nie, neboj sa. Nebolí to a ani ťa to veľmi nezarmúti. Jednoducho sa raz ráno zobudíš a odohrá sa to ešte skôr, ako si to uvedomíš. Budeš nehybne ležať so zavretými očami a s nastraženými ušami, pokúsiš sa zachytiť prúdenie ranného vzduchu; vtedy pocítiš, že od večera sa niečo zmenilo, a pochopíš, že si niečo stratila, že z ostrova niečo zmizlo.“

Mama takto rozprávala len vo vzácných chvíľach: keď sme boli spolu v jej ateliéri v suteréne. Bola to veľká zaprášená miestnosť s neohobľovanou dlážkou a nachádzala sa tak blízko k rieke na severnej strane, že dnu zreteľne doliehal šum prúdu. Sedávala som na stolčeku, ktorý som mala vyhradený, a mama sochár-

8 ka si ostrila dláto alebo pilníkom brúsila kameň a rozprávala tichým hlasom.

„Na ostrove po každom takomto zmiznutí vznikne rozruch. Ľudia sa zhromaždia na ulici, v skupinkách sa zhovávajú, spomínajú na vec, ktorá zmizla. Cítíme výčitky svedomia a určitý smútok a navzájom sa utešujeme. Ak zmizne nejaký predmet, pozbierame tie, ktoré zostali, a spálime ich, zakopeme, prípadne hodíme do rieky. No nikto z toho nerobí veľkú drámu a po pár dňoch to prejde. Veci sa časom vrátia do normálu, ako keby sa nič nestalo, a nikto si už ani nespomenie, čo to vlastne zmizlo.“

Potom prerušila prácu a zaviedla ma dozadu za schody k starej komode s radmi malých zásuviek.

„Otvor, ktorú chceš.“

Chvíľu som rozmýšľala a obzerala som si hrdzavé oválne rukoväte.

Vždy som váhala, lebo som vedela, aké zvláštne a fascinujúce predmety sú vnútri. V tejto skrýši mama schovávala mnohé z vecí, ktoré na ostrove v minulosti zmizli.

Keď som sa konečne rozhodla pre niektorú zásuvku, usmiala sa a položila mi to, čo v nej ležalo, do nastavenej dlane.

„Tento kúsok látky sa volá ‚stužka‘. Zmizla, keď som mala len sedem rokov. Dali sa ňou zopnúť vlasy alebo ozdobiť sukňa.“

A toto tu sa zase volalo ‚zvonček‘. Potras ním – vydáva pekný zvuk.

Dnes si si vybrala veľmi zaujímavú zásuvku. Tento kamienok sa volá ‚smaragd‘ a je to najvzácnejšie, čo tu mám. Dostala som ho do daru od svojej starej mamy. Smaragdy sú krásne a veľmi cenné, kedysi to boli najvyhľadávanejšie drahokamy na ostrove. No na ich krásu sa už zabudlo.

A táto vec je tenká a maličká, ale dôležitá. Keď si chcela niekomu niečo povedať, napísala si to na papier a prilepila si naň

toto – ‚známku‘. Potom papier doručili, kam si len chcela. Ale to už bolo dávno...“

Stužka, zvonček, smaragd, známka. Slová, ktoré vychádzali z maminých úst, ma fascinovali, ako keby išlo o mená dievčatiek zo vzdialených krajín alebo nových druhov rastlín. Počúvala som ju a rada som si pri tom predstavovala obdobie, keď všetky tieto veci mali na ostrove miesto.

Bolo to však zároveň veľmi ťažké. Predmety ako keby sa v mojej dlani chúlili, celkom nehybné, ako hibernujúce zvieratká, nevysielali ku mne absolútne žiadne signály. Často vo mne zanechali neurčitý pocit, akoby som sa pokúšala vytvárať obrazy z oblakov na oblohe alebo z plastelíny. Keď som stála pred tajnými zásuvkami, cítila som, že sa musím sústrediť na každúcké mamino slovo.

Obľúbila som si príbeh o *parfume*, čirej tekutine v sklenej fľaštičke. Keď mi ju mama prvý raz dala do ruky, myslela som si, že je to nejaká sladká voda, a začala som si nádobku dvíhať k ústam.

„To nie je na pitie,“ zvolala mama so smiechom. „Nanáša sa iba kvapka na krk, aha, takto.“ Potom opatrne naklonila fľaštičku a jej hrdlo si priložila za ucho.

„Ale načo to je?“ spýtala som sa úplne zmätená.

„Očami to nerozoznáš, ale táto fľaštička obsahuje niečo veľmi mocné,“ odvetila.

Zdvihla som ju a poobzerala som si ju zo všetkých strán.

„Nanesieš si kvapku na pokožku a budeš krásne voňať. Môžeš tak niekoho očariť. Keď som bola dievča, zvykli sme sa na voňať pred každým rande s chlapcom. Výber správneho parfumu bol rovnako dôležitý ako výber správnych šiat – chlapcovi sa malo páčiť oboje. Táto fľaštička pochádza z čias, keď som chodila s tvojím otcom. Stretávali sme sa v ružovej záhrade na kopci južne od mesta a dalo mi zabrať, kým som našla vôňu,

10 ktorú neprerazia kvety. Keď mi vietor rozvial vlasy, pozrela som sa naňho, ako keby som sa pýtala, či si všimol môj parfum.“

Mama pri rozprávaní o vôňach celkom ožila.

„Parfумы vtedy cítil každý. A každý vedel, aké sú úžasné. No teraz to už neplatí. Nikde parfумы nepredávajú a nikto ich nechce. Zmizli na jeseň toho roku, keď sme sa s tvojím otcom zobrali. Všetci sme sa zišli s parfумami pri brehu rieky. Otvorili sme fľaštičky, vyliali sme ich obsah a parfum sa nám pred očami rozpúšťal vo vode, akoby to bola bezcenná tekutina. Niektorí si k flakónom ešte posledný raz privoňali – ale schopnosť cítiť parfum už vtedy pominula spolu so všetkými spomienkami na to, čo to znamenalo. Rieka potom na dva-tri dni nasiakla ich vôňou a podochlo v nej zopár rýb. Ale nikto si to nevšímal. Lebo samotný pojem ‚parfum‘ nám už medzitým zmizol z hlavy.“

Keď dohovorila, vyzerala smutne. Potom si ma posadila na kolená, aby som si mohla privoňať k jej krku.

„No?“ vyzvedala.

Ja som však netušila, ako jej mám odpovedať. Akúsi vôňu som tam cítila – pripomínala mi vôňu chleba v hriankovači alebo chlór v bazéne, a predsa mi pripadala neznáma –, no hoci som sa usilovala, nič iné mi nezišlo na um.

Mama vyčkávala, ale keď som ďalej mlčala, iba ticho vzdychla.

„To je jedno,“ povedala. „Pre teba to je len pár kvapiek vody. No s tým sa nedá nič robiť. Je takmer nemožné spomenúť si na veci, ktoré sme na ostrove stratili, keď sú už preč.“ A po tých slovách vrátila fľaštičku do zásuvky.

Keď stojace hodiny v jej ateliéri odbili deväť, odišla som spať hore do svojej izby. Mama sa vrátila k práci s kladivom a dlátom. Vo veľkom okne svietil polmesiac.

Keď ma pobozkala na dobrú noc, konečne som vyslovila otázku, ktorá ma už dlhšie trápila.

„Mama, ako to, že si pamätáš všetko, čo zmizlo? Prečo stále cítiš ‚parfum‘, na ktorý všetci ostatní zabudli?“

Chvíľu pozerala cez okno na mesiac, potom si otriasla zo zástery kamenný prach.

„Asi preto, lebo na ne stále myslím,“ odvetila trochu zastretým hlasom.

„Ale ja to nechápem,“ pokračovala som. „Prečo si jediná, ktorá neprišla o spomienky? Pamätáš si všetko? Navždy?“

Sklopila zrak, ako keby to bolo niečo smutné, a tak som ju znovu pobozkala, aby sa rozveselila.

2

Mama zomrela, potom zomrel otec a odvtedy v tomto dome bývam úplne sama. Pred dvoma rokmi zomrela aj pestúnka, ktorá sa o mňa starala, keď som bola malá. Dostala infarkt. Myslím, že mám bratrancov a sesternice v nejakej dedine neďaleko od prameňa rieky, na opačnej strane hôr smerom na sever, ale nikdy som sa s nimi nestretla. Na svahoch rastú stromy posiate trňmi a hrebene hôr bez prestania zahaľuje hmla, takže sa cez ne nikto nepokúša prejsť. A keďže neexistuje mapa ostrova – aj mapy dávno zmizli –, nikto nepozná jeho presný tvar a nevie, čo vlastne leží na opačnej strane vrchov.

Otec bol ornitológ. Pracoval v observatóriu na kopci južne od nás. Trávil v ňom niekoľko mesiacov do roka, zbieral dáta, fotografoval vtáky a v liahni zohrieval vajíčka. Rada som ho tam navštevovala a chodila som za ním tak často, ako sa len dalo – pod zámienkou, že mu musím zaniešať obed. Mladí vedci boli ku mne milí a rozmaznávali ma keksíkmi a horúcou čokoládou.

Sedávala som otcovi na kolenách a pozorovala som vtáčiky cez jeho ďalekohľad. Tvar zobáka, farba peria okolo očí, pohyb krídel – pri práci bol precízny, nikdy mu nič neušlo. Ďalekohľad bol pre malé dievčatko priťažký, a tak vždy, keď som ho už nevládala sama udržať, otec mi ruky zospodu podopieral. Zakaždým, keď sme líce pri líci pozorovali vzlietajúce operence, som

sa ho chcela spýtať, či vie, čo sa skrýva v zásuvkách starej komodity v maminom ateliéri. No len čo som to mala na jazyku, spomenula som si na jej profil, keď cez okno uprene hľadela na strieborný mesiac, a ani raz som nenašla správne slová. Uspokojila som sa napokon s tým, že som mu odovzdala mamin odkaz, aby zjedol obed čím skôr, nech sa nepokazí.

Keď som už bola na odchode, odprevadil ma až k autobusovej zastávke. Na mieste pri ceste, kam sa chodievali kŕmiť vtáky, som zastala a rozmrvila som im jeden z keksíkov, ktorými ma zakaždým zahrnuli jeho asistenti.

„Kedy prídeš domov?“ spýtala som sa ho.

„Asi v nedeľu večer,“ odvetil a vyzeral rozpačito. „Nezabudni pozdraviť mamu.“ Mával mi tak energicky, že skoro stratil červenú ceruzku – alebo kompas, zvýrazňovač, pravítko či pinzetu –, ktorú mal strčenú v náprsnom vrecku.

. . .

Podľa mňa je veľké šťastie, že vtáky zmizli až po otcovej smrti. Väčšina ľudí na ostrove si rýchlo našla inú prácu, ak im zmiznutie nejako ovplyvnilo zamestnanie, ale nemyslím si, že by to tak prebehlo aj uňho. Jeho jediný ozajstný talent spočíval v rozoznávaní tých divých tvorov.

Keď zmizli klobúky, klobučník, ktorý býval na druhej strane ulice, začal vyrábať dáždnyky. Manžel mojej pestúny, ktorý pôvodne pracoval ako mechanik na trajekte, sa po jeho zmiznutí stal strážnikom v sklade. Známa, ktorá chodila do školy o pár ročníkov vyššie, pracovala v salóne krásy, ale po zmene sa rýchlo uplatnila ako pôrodná asistentka. Nikto o tom neutrúsil ani slovo. Aj keď na novom mieste zarábali menej, nezdalo sa, že by smútili za starým. Samozrejme, keby šomrali, iba čo by upútali pozornosť pamäťovej polície.

Ľudia – a ja nie som výnimka – sú schopní zabudnúť takmer na všetko, ako keby sa náš ostrov nedokázal vznášať na ničom inom, len na úplne prázdnom mori.

Vtáky, tak ako mnoho ďalších vecí, zmizli náhle jedného rána. Keď som otvorila oči, vo vzduchu som zacítila niečo zvláštne, takmer drsné. Znamenie straty. Ešte stále zakrytá dekou som sa opatrne poobzerala po miestnosti. Kozmetika na toaletnom stolíku, spinky a papieriky rozhádzané na stole, čipka závesov, polička s platňami – mohlo to byť hocičo. Človek sa potreboval trpezlivo a sústredene porozhliadať, aby zistil, čo zmizlo. Vstala som, obliekla som si sveter a vyšla som do záhrady. Aj všetci susedia boli vonku a nervózne sa obzerali. Pes vo vedľajšom dvore tlmene vrčal.

Vtedy som zbadala malého hnedého tvora, ktorý letel vysoko na oblohe. Bol zavalitý a na prsiach mal čosi, čo vyzeralo ako chumáč bieleho peria. Práve som začala rozmýšľať, či je to jeden z tých operencov, ktorých som videla s otcom, keď som si náhle uvedomila, že všetko, čo som o nich vedela, zo mňa zmizlo: moje spomienky na ne, moje pocity z nich, samotný význam slova *vták* – všetko.

„Vtáky,“ zamrmlal bývalý klobučník na druhej strane ulice. „Dobre im tak. Pochybujem, že budú niekomu chýbať.“ Popravil si na krku šál a potichu kýchol. Potom ma zbadal. Možno si spomenul, že môj otec bol ornitológ, lebo mi venoval roztržitý úsmev a pobral sa preč. Keď si ostatní vonku uvedomili, čo zmizlo, aj im akoby odľahlo. Vrátili sa k svojim ranným povinnostiam a ja som na oblohu hľadela sama.

Malý hnedý tvor opísal široký kruh a potom odletel kamsi smerom na sever. Nedokázala som si spomenúť na názov jeho druhu a prišlo mi ľúto, že som nedávala lepší pozor, keď som ešte sedávala s otcom v observatóriu. Skúsila som si uchovať v pamäti, ako vyzeral počas letu, ako čvirikal a akú mal

farbu peria, ale vedela som, že moja snaha je zbytočná. Tento vtáčik, ktorý by sa mi mal spájať so spomienkami na otca, vo mne už teraz nedokázal vyvolať nijaké pocity. Bol to len jednoduchý tvor, čo sa pohybuje priestorom vďaka mávaniu krídel.

V to popoludnie som sa vybrala na trh. Kde-tu som si všimla skupinky ľudí, ktorí držali klietky s papagájcami, ryžovníkmi a kanárikmi: vtáky nervózne trepotali krídlami, akoby vedeli, čo sa o chvíľu stane. Ich majitelia boli tichí, takmer omámení; možno si ešte stále zvykali na toto nové zmiznutie.

Zdalo sa, že každý z nich sa so svojím vtáčikom lúči vlastným spôsobom. Niektorí volali ich mená, iní ich hladkali po lícach, ďalší im dávali pochúťky z úst do zobáka. No keď sa tieto malé obrady skončili, všetci otvorili klietky a zdvihli ich k oblohe. Drobné tvory okolo majiteľov chvíľu zmätene poletovali, no vzápätí zmizli, akoby ich čosi ťahalo do diaľky.

Keď ich už nebolo, nastalo ticho, ako keby aj sám vzduch dýchal s nekonečnou opatrnosťou. Majitelia sa pobrali domov s prázdnyimi klietkami v rukách.

A tak zmizli vtáky.

. . .

Na druhý deň sa stalo niečo neočakávané. Práve som raňajkovala a pozerala som pri tom televíziu, keď sa ozval zvonček na dverách. Už podľa neúprosne dlhého tónu som vedela, že to bude nejaká nepríjemnosť.

„Zavedte nás do otcovej pracovne,“ povedal jeden z príslušníkov pamäťovej polície, ktorí stáli pred dverami. Bolo ich päť, všetci v tmavozelených uniformách opásaných hrubým opaskom a s čiernymi čižmami na nohách. Mali kožené rukavice a pištole napoly ukryté v puzdrách na boku. Muži boli takmer

16 rovnakí, dali sa odlíšiť len podľa troch odznakov na golieroch – no nemala som čas bližšie si ich obzerať.

„Zaveďte nás do otcovej pracovne,“ zopakoval druhý muž rovnakým tónom, aký použil ten prvý. Tento mal odznaky v tvare diamantu, fazule a lichobežníka.

„Môj otec zomrel už pred piatimi rokmi,“ povedala som čo najpomalšie a najneutrálnejšie a pokúšala som sa zachovať pokoj.

„Vieme,“ odvetil ďalší, ktorý mal odznaky v tvare klina, šesťuholníka a písmena T. Akoby to bol pre ostatných dohodnutý signál, lebo vzápätí všetci piati policajti vpochodovali do domu, ani sa nevyzuli. Chodbu naplnil dupot ťažkých číziem a rinčanie pištolí.

„Práve som vyčistila koberce,“ povedala som. „Prosím, využite sa.“ Uvedomovala som si, že by som sa mala ozvať dôraznejšie, ale prišla mi na um len táto žiadosť. Aj tak to bolo jedno, vôbec si ma nevšimli a už vystupovali po schodoch.

Zdalo sa, že presne vedia, kam idú, lebo o chvíľu boli v otcovej pracovni v južnej časti domu a pozoruhodne metodicky sa pustili do práce. Najprv jeden z nich pootváral všetky okná, ktoré zostali zavreté od otcovej smrti. Medzitým ďalší vypáčil zámky na skrinkách a zásuvkách akýmsi dlhým tenkým nástrojom, ktorý pripomínal skalpel. Ostatní zatiaľ prehmatávali každý centimeter stien, zrejme hľadali tajné trezory.

Potom sa všetci začali prehrabávať v otcových papieroch, brali do rúk jeho poznámky, rukopisy, knihy a fotografie. Keď natrafili na niečo, čo považovali za nebezpečné – inými slovami, na všetko, kde sa vyskytlo slovo *vták* –, bez okolkov ten predmet hodili na dlážku. Opierala som sa o zárubňu, nervózne som sa hrala so zámkou a pozorovala som ich.

Pamäťová polícia vykonávala svoju úlohu vskutku metodicky – presne tak, ako sa o nich hovorilo. Pracovali mlčky, poze-

rali rovno pred seba, nerobili žiadne zbytočné pohyby. Ozýval sa len šuchot papierov pripomínajúci mávanie krídel.

Zakrátko sa na dlážke týčila hora papierov. Takmer všetko v tejto miestnosti nejakým spôsobom súviselo s otcovou prácou. Policajtom lietali z rúk dokumenty s otcovým dôverne známym rukopisom aj fotografie, ktoré urobil v observatóriu. Bolo jasné, že výsledkom ich konania je chaos, ale venovali sa mu tak precízne, až to budilo dojem dôkladného usporiadania. Cítila som, že by som ich mala zastaviť, ale srdce mi prudko bilo a ja som tam len bezradne stála.

„Prosím, opatrne,“ zmohla som sa na zamrmlanie, ale ignorovali ma. „Sú to jediné veci, ktoré mi po otcovi zostali.“ Ani jeden z nich sa na mňa nepozrel a môj hlas sa stratil v hromade spomienok na dlážke.

Jeden policajt sa načiahol k rukoväti spodnej zásuvky na písacom stole.

„Tam nie je nič, čo sa týka vtákov!“ zvolala som. Bola to zásuvka, kde mal otec rodinné listy a fotografie. Policajt – tento mal jeden odznak so vzorom koncentrických kruhov, ďalší v tvare trojuholníka a tretí v tvare slzy – pokračoval v prehľadávaní. Jediným ilegálnym predmetom v zásuvke bola fotografia našej rodiny s výrazne sfarbeným vzácnym vtákom – už si nespomínam na meno –, ktorého sa otcovi podarilo vychovať od malička: vyliahol sa z vajička v inkubátore. Policajt opatrne pozbieral zvyšné fotografie a listy a vrátil ich do zásuvky. Iného prejavu láskavosti som sa od nich nedočkala.

Keď všetko prehľadali, pozbierali predmety nahromadené na dlážke a popchali ich do čiernych plastových vriec, ktoré vytiahli z vnútorných vreciek svojich sák. Podľa toho, ako neokrôchane tie vrecia napchávali, mi bolo jasné, že všetko, čo zobrali, vyhodí. Nehľadali nič konkrétne; chceli iba eliminovať všetky stopy čohokoľvek, čo sa týkalo vtákov. Prvou povin-

18 nosťou pamäťovej polície bolo dozerať na to, aby sa zmiznutia naozaj rešpektovali.

Odrazu som si uvedomila, že táto prehliadka je iná ako v deň, keď odviekli mamu. Dnes zrejme našli, čo chceli, a bola som si pomerne istá, že sa nevrátia. Otec bol mŕtvy a v dome postupne bledla spomienka na vtáky.

Prehľadávanie trvalo hodinu a jeho výsledkom bolo desať vriec. Jasné slnečné lúče, čo prenikali cez okno, pracovníu poriadne zohriali. Policajtom sa na golieroch ligotali vyleštené odznaky, ale ani jeden z nich nevyzeral, že by sa potil alebo akokoľvek trpel horúčavou. Každý si prehodil cez plecia po dve vrecia a odniesli ich do nákladiaka, ktorý nechali stáť vonku.

Miestnosť sa úplne zmenila. Stopy otcovej prítomnosti, ktoré som sa toľko usilovala zachovať, zmizli. Nahradila ich nezaplniteľná prázdnota. Stála som uprostred nej a mala som pocit, že ma o chvíľu vtiahne do svojej strašnej hĺbky.

3

Na živobytie si zarábam písaním. Doteraz mi vyšli tri romány. Prvý je o ladičke klavírov, ktorá sa v obchodoch s hudobnými nástrojmi a v koncertných sieňach usiluje nájsť svojho milenca, nezvestného klaviristu. Hľadá ho len a len podľa tónov jeho hudby, ktorá jej stále znie v ušiach. Druhý rozpráva o baletke, ktorá pri nehode prišla o pravú nohu a teraz žije v skleníku s priateľom botanikom. A ten tretí je príbehom mladej ženy, ktorá opatruje mladšieho brata postihnutého chorobou, čo ničí chromozómy.

Prvý, druhý aj tretí román rozpráva o niečom, čo zmizlo. Všetkým sa také zápletky páčia. Lenže tu na ostrove patrí písanie románov k najmenej pozoruhodným a najpodceňovanejším povolaniam, aké si človek môže vybrať. Nedá sa povedať, že je tu hojnosť kníh. V knižnici, ktorá sídli v ošumelej prízemnej budove z dreva hneď vedľa ružovej záhrady, zakaždým nájdete iba hŕstku ľudí a knihy akoby sa krčili na poličkách od strachu, že sa pri najjemnejšom dotyku rozpadnú na prach. Raz ich aj tak všetky povyhadzujú: žiadna starostlivosť, žiadna nová väzba – a preto sa zbierka vôbec nezväčšuje. Ale nikomu to zrejme neprekáža.

Podobne sú na tom kníhkupectvá. Sú takmer opustené; za stôsmi nepredaných výtlačkov v žltých obálkach sa hrbia mrzutí kníhkupci.

O čítanie tu takmer nikto nestojí.

Do písania sa väčšinou púšťam okolo druhej popoludní a skončím až tesne pred polnocou. Žiaľ, málokedy sa mi podarí dokončiť viac ako päť stránok. Najradšej píšem pomaly, vyplňam štvorčeky na papieri, do každého vpisujem jeden znak. Neponáhľam sa, nemám kam.

Pracujem v miestnosti, ktorá patrila môjmu otcovi. Teraz je však oveľa lepšie uprataná a udržiavaná, keďže moje romány si nevyžadujú nijaký poznámkový aparát či iné podklady. Na stole mám iba hárky papiera, ceruzku, nožík, ktorým ju strúham, a gumu. Napriek veľkému úsiliu sa mi nepodarilo objaviť spôsob, ako vyplniť prázdne miesta, ktoré za sebou zanecháva pamäťová polícia.

S príchodom večera si zvyčajne doprajem zhruba hodinovú prechádzku. Cestou po pobreží chodievam až k prístavu a domov sa vraciam chodníčkom cez kopec, ktorý sa vinie popri observatóriu.

V prístave je už veľmi dávno uviazaný trajekt, dnes už skrz-naskrz prehrdzavený. Nikdy naň nenastúpi ani jediný cestujúci a trajekt by ich už aj tak nikam nezaviezol. Tiež patrí k veciam, ktoré z ostrova zmizli.

Na prove je stále namaľované meno lode, v slanom vzduchu sa však rozmazalo a nedá sa prečítať. Okná pokrýva vrstva prachu a trup aj reťaz na kotvu spolu s lodnou skrutkou dusí záplava mušlí a morských rias – ako keby tu sedel obrovský morský živočích, ktorý sa pomaly premieňa na kameň.

Manžel mojej pestúanky na trajekte kedysi slúžil ako mechanik. Keď trajekty zmizli, stal sa strážnikom v sklade pri prístave. Napokon však odišiel do dôchodku a dnes na opustenej lodi žije. Pri každej prechádzke sa uňho zastavím na kus reči.

„Ako sa ti darí?“ spýtal sa ma raz večer a ponúkol mi stoličku. „Práca na románe pokračuje?“ Miest na sedenie je uňho

veľa, takže sa podľa počasia či nálady ocitneme buď na palubej lavici, alebo na pohodlnej pohovke v salóne pre cestujúcich prvou triedou.

„Pomaly,“ priznala som sa.

„Hlavne sa o seba dobre staraj, to je najdôležitejšie.“ Sám si hneď prikývol a dodal: „Nie je veľa ľudí, ktorí dokážu sedieť celý deň za stolom a len tak vymýšľať komplikovaný dej. Keby ťa videli rodičia, boli by na teba veľmi hrdí.“

„Na románe podľa mňa nie je zase nič až také obdivuhodné. To, že viete rozmontovať lodný motor, opraviť ho a znovu poskladať dohromady, mi pripadá oveľa záhadnejšie a nevšednejšie.“

„Ale kdeže. Trajekt zmizol a viac sa o ňom povedať nedá.“ Chvíľu sme spolu mlčali.

„Ozaj,“ prehovoril napokon, „podarilo sa mi zohnať vynikajúce broskyne. Ponúkneš sa?“ Zašiel do maličkovej lodnej kuchyne vedľa kotolne, vyložil na tanier s vrstvou ľadu nakrájané broskyne a ozdobil ich kúskom mäty. Potom uvaril za kanvicu silného čaju. S technikou, jedlom a rastlinami to naozaj vedel, mal na to nadanie.

Vždy som mu darovala jeden z prvých výťažkov každého románu.

„Takže toto je tvoj nový román,“ vyslovil zakaždým veľmi starostlivo a knihu chytil do oboch rúk, ako keby to bola sviaťosť. „Ďakujem ti, ďakujem,“ opakoval takmer s plačom a vo mne silneli rozpaky.

Nikdy však z mojich kníh neprečítal ani jedinú stranu.

Raz som sa ho opýtala, čo si o nich myslí, a on cúvol.

„To naozaj neviem,“ priznal. „Ak si človek prečíta príbeh až do konca, román zmizne. Nemám najmenšiu chuť podieľať sa na takom mrhaní. Radšej si knihu nechám pri sebe navždy, nech sa jej nič nestane.“

Každú knihu vložil dovnútra malého oltáríka zasväteného božstvám mora, ktorý mal v lodnej strojovni, a zopäl vráska-
vé ruky k modlitbe.

Pri chutných broskyniach sme sa rozprávali o všeličom
možnom, ale predovšetkým o svojich spomienkach. O mojich
rodičoch, o mojej bývalej pestúnke, o observatóriu, o sochách
a o vzdialenej minulosti, keď sa ešte dalo loďou niekam dostať.
No spomienky sa s každým dňom vytrácali, pretože keď niečo
zmizlo z ostrova, zmizlo to aj z pamäti. Rozpolili sme si po-
sledný kúsok broskyne a kým sa nám ovocie veľmi pomalič-
ky rozplývalo na jazyku, vyrozprávali sme si tie isté príbehy
ešte raz.

Slnko sa už skláňalo k moru, keď som zišla z lode. Schody
síce neboli ktovieako strmé, ale starý pán ma po nich odpreva-
dil. Stále sa ku mne správal ako k malej.

„Dávaj na seba cestou domov pozor.“

„Pravdaže,“ sľúbila som mu. „Dovidenia zajtra.“

Stál tam a díval sa za mnou, nepohol sa z miesta, až kým
som mu úplne nezmizla z dohľadu.

Prístav som nechala za sebou a mojou ďalšou zastávkou
bolo observatórium na kopci. Nikdy som sa tam však dlho ne-
zdržala. Len som sa pokochala morom, niekoľkokrát som sa
zhlboka nadýchla a znovu som zišla pod kopec.

Aj toto miesto zreteľne poznačil nekompromisný zásah pa-
mätovej polície: presne tak ako spustošili pracovňu môjho otca,
aj z observatória zostali prakticky len zrúcaniny. Vôbec nič náv-
števníkovi nepripomenie, že kedysi slúžilo na pozorovanie di-
vých vtákov. Aj vedci sa rozpráchli.

Postála som pri okne, kde som kedysi stávala s otcom a po-
zerala cez ďalekohľad. Dokonca aj teraz kde-tu prefrnkli okolo
drobné okridlené tvory, no iba čo mi pripomenuli, že vtáky už
pre mňa dnes nič neznamenajú.

Keď som zišla z kopca a zamierila som krížom cez mesto, už zapadalo slnko. Večer ruch na ostrove stíchol. Ľudia sa so sklonenými hlavami vracali z práce domov, deti pridávali do kroku. Ešte aj hlučné autá trhovníkov, po celom dni prázdne, zneli tlmene a duto.

Všade naokolo sa rozhostilo ticho, ako keby sme sa psychicky pripravovali na ďalšie miznutie. Nepochybne malo nastať. Možno už zajtra.

A tak prišiel na ostrov večer.

4

V stredu popoludní, cestou s rukopisom do vydavateľstva, ma čakalo stretnutie s pamäťovou políciou. Za tento mesiac to bolo už tretí raz a zdalo sa, že postupujú čoraz surovejšie.

Zišlo mi na um, že od ich prvého nájazdu prešlo už pätnásť rokov. Bolo to v období, keď pomaly vychádzalo najavo, že niektorí ľudia, ako napríklad moja mama, si z akéhosi dôvodu uchovávajú spomienku na veci, ktoré zmizli, a pamäťová polícia ich začala zatýkať. Nikto však nemal ani potuchy, kde ich zadržávajú.

Práve som vystúpila z autobusu a chystala som sa prejsť cez ulicu, keď sa objavili tri tmavozelené nákladiaky, korby zakryté plachtou. Len tak dofrčali na križovatku. Autá na ulici spomaľovali a odstupovali k chodníkom, aby im uvoľnili cestu. Nákladiaky zastali pred budovou, v ktorej sídlila zubná ambulancia, poisťovňa a tanečné štúdio. Von vyskákali pamäťoví policajti a hnali sa do budovy.

Ľudia na ulici sa napäto prizerali, niektorí rýchlo zmizli v bočnej uličke. Všetci dúfali, že sa to celé skončí, skôr než ich zatahnu do diania.

Zovrela som obálku s rukopisom a ako skamenená som zostala za stĺpom verejného osvetlenia. Kým som tam čakala, semafor sa niekoľkokrát prepel zo zelenej na červenú a zase späť na zelenú. Lenže na priechod sa nikto neodvážil ani vkročiť.

Z okien autobusu vykúkali cestujúci. V istej chvíli som si uvedomila, že si krčím obálku.

Onedlho sa z budovy ozvali kroky – hrozivé rytmické dupotanie ťažkých policajných číziem a popri ňom tichšie, menej isté kroky. Vzápätí sa vynoril rad ľudí: dvaja páni v strednom veku, potom tridsiatnička s prefarbenými vlasmi a chudé dievča, sotva tínedžerka.

Aj keď počasie bolo stále pomerne teplé, každý mal na sebe navrstvených niekoľko košiel, zvrchník, na krku šál a na rukách paľčiaky. Niesli cestovné tašky a kufre, očividne napratané do prasknutia. Vyzeralo to, že si chcú so sebou zobrať čo najviac vecí, ktoré by sa im mohli zísť.

Podľa nezapnutých gombíkov, nezaviazaných šnúrok v topánkach a kúskov oblečenia, čo im vytrčali z batožiny, mi bolo jasné, že sa museli baliť veľmi narychlo. A teraz ich hnali z budovy pod namierenými zbraňami. No aj tak mali pokojné tváre a meravo pozerali do diaľky; ich oči pripomínali stojatú vodu v močiari hlboko v lese. Bezpochyby sa v nich pod hladinou tajili mnohoraké spomienky, nám už nedostupné.

Pamäťová polícia s lesklými odznakmi na golieroch plnila rozkazy ako vždy desivo efektívne. Previedli štvoricu zatknutých popri mieste, kde som stála, a do nosa mi udrel závan dezinfekcie – možno prichádzali od zubára.

Potom ich jedného za druhým naložili na korbu nákladiaka, po celý čas na nich mierili zbraňami. Dievča šlo v rade posledné a nieslo si oranžovú tašku s medveďom. Hodilo ju na korbu a pokúsilo sa vydriapať za ňou, ale nákladiak bol príliš vysoký. Nakoniec skĺzlo a tvrdo dopadlo chrbtom na chodník.

Neovládla som sa, vykrikla som a obálka mi vypadla z rúk. Stránky rukopisu sa rozleteli po chodníku a ostatní okolostojaci ku mne pohoršene obracali hlavy. Báli sa rozruchu, nechceli na seba upozorniť políciu.

Neďaleko odo mňa stál chlapec, ten mi pomohol stránky pozbierať. Niektoré skončili v mlákach a zvlhli, iné niekto pošlia-pal, ale napokon sme ich dali dohromady.

„To sú už všetky?“ zašepkal mi do ucha chlapec. Vďačne som prikývla.

Tento malý incident však prácu pamäťovej polície nijako neovplyvnil. Ani sa našim smerom nepozreli.

Dievča sa napokon pozviechalo na nohy a jeden policajt, ktorý už bol na korbe, sa načiahol dole, chytil ho za ruku a vytiahol k sebe. Útle kolienka, ktoré mu trčali spod sukne, stále pôsobili trochu detsky. Na korbu sa spustila plachta, šofér naštartoval motor.

Ešte aj po ich odchode vo vzduchu viselo napätie. Chvíľu trvalo, kým čas zase začal normálne plynúť. Nákladiaky odfrčali, hukot motorov zanikol v diaľke a autobus sa pohol – až vtedy som pocítila istotu, že pamäťová polícia je naozaj preč a neublíži mi. Ľudia na chodníku pokračovali v ceste a chlapec, ktorý mi pomohol, prešiel cez ulicu.

Ja som tam však stála a pozerala na dvere do budovy, teraz už zatvorené. Uvažovala som, aký bol asi stisk policajtovej ruky, čo vytiahla dievča na korbu.

. . .

„Cestou sem som videla niečo strašné,“ povedala som R, svojmu redaktorovi, v hale vydavateľstva.

„Pamäťovú políciu?“ spýtal sa ma. Zapaľoval si cigaretu.

„Áno. V poslednom čase sú tuším ešte horší.“

„Sú naozaj príšerní,“ prisvedčil a pomaly vydýchol dlhý prúd dymu.

„No dnes to bolo ešte akési iné. Zatkli naraz štyroch ľudí v centre mesta, za bieleho dňa. Doteraz, pokiaľ viem, konali väč-